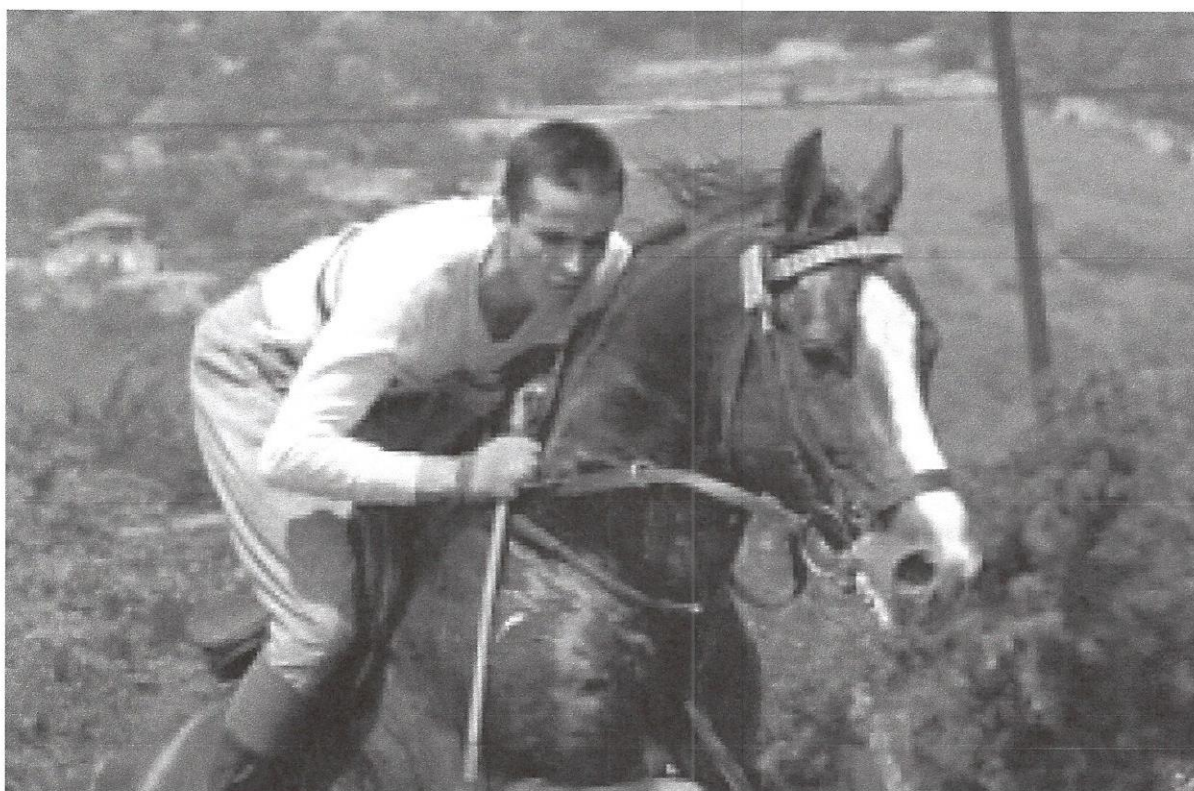

Javaslat
a „Balczó András életműve, sportolói munkássága”
Kondoros települési értéktárba történő
felvételéhez

Készítette:

Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány

Paluska Zoltán elnök

Kondoros, 2022. november 15.

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány

2. javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Paluska Zoltán elnök**

Levelezési cím: **5553 Kondoros, Hősök tere 4-5.**

Telefonszám: **+36/30-9956675**

E-mail cím: **info@alfoldivadasztarsulat.hu**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

„Balczó András életműve, sportolói munkássága”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság, gasztronómia

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség (népművészeti, történelmi, hagyományörző, kézműves, műalkotás, író, költő, stb)

sport

természeti környezet

turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Budakeszi

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési

tájegységi

megyei

külhoni magyarság

amely értéktár neve: **Kondoros Települési Értéktár**

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

BALCZÓ ANDRÁS 1938. augusztus 16-án született. Édesapja szarvasi születésű evangélikus lelkész volt, aki családjával együtt 1934-ben költözött át Kondorosra. Feleségével, Paulinyi Edit tanítónővel öt évet töltöttek itt, majd másfél évvel András születése után Nyíregyházára költöztek.

András a középiskola első tanévét Debrecenben töltötte, ahol a heti egy úszóedzés alkalmával ismerkedett meg az öttusasportág egyik alapjával. Az atlétikát egy évvel később, Nyíregyházára visszatérve kezdte el, s megyei téren is sikereket ért el benne. Ekkor már nagy megszállottja volt a lovaglásnak is, egy istálló munkának köszönhetően, így 15 évesen komoly dilemma volt, hogy melyik sporttal is foglalkozzon versenyszerűen.

1956-ban aztán felkerült Budapestre, s a Csepel SC versenyzőjeként kezdett el előbb a háromtusa, majd az öttusa területén tevékenykedni.

Nem is akárhogyan, hiszen nagyon hamar a válogatottban találta magát. 1958-ban az aldershoti világbajnokságon mutatkozott be, mint a mezőny legfiatalabb tagja: egyéniben 6. helyen zárt, csapatban pedig a dobogó második fokára állhatott fel. 1960-ban már tagja volt az Olimpián aranyérmes nyert csapatnak, majd 1968-ban és 1972-ben is olimpia aranyérmes szerzett. Egyéni világbajnokságot először 1963-ban nyert, majd ezt még négyszer megismételte (1965, 1966, 1967, 1969). Nyolcszor lett magyar bajnok egyéniben, négyszer csapatban. Karrierje elején háromtusában megnyerte mind az ifjúsági, mind a felnőtt országos bajnokságot is, 1963-ban pedig országos párbajtőr bajnokságot nyert. Utolsó világbajnoki győzelmét éppen Budapesten aratta, ahol a futószám végén, a jelen lévő szurkolók a pálya minden oldaláról özönlöttek a célegyeneshez és együtt futották végig az utolsó métereket.

1958-72-ig karrierje folyamatosan ívelt felfelé, sportolóként elért mindent, amit el lehetett érni. Saját maga edzője volt éveken át, mivel senki módszereit nem találta elég megterhelőnek ahhoz, hogy elérje célját. Balczó András mai napig az örökranglista csúcstartója.

Az ötödik világbajnoki cím után visszavonult. Bár kapott ajánlatokat külföldről is, a magyar öttusa közelében szeretett volna maradni.

Mivel nem lépett be az MSZMP-be, sőt portréfilmjében komoly kritikát fogalmazott meg a kommunista rendszerrel szemben, sportvezetői karrierje elé akadályokat gördítettek; a világ első számú és mindmáig legsikeresebb öttusázója tíz éven át várt, hogy felkérjék a szövetségi kapitányi poszt betöltésére, s addig – hogy az öttusasport közelében maradjon – az öttusaistálló belovaglója volt, nagyon alacsony fizetésért.

Miután a szövetségi kapitány posztját nem kapta meg, 1983-tól szabadúszóként járta az országot. Vívó- és öttusaedzői szakdiplomája van a Testnevelési Főiskoláról. 1996-ban Magyar Örökség-díjat, 2001-ben Csík Ferenc díjat kapott. 2004-ben megkapta a Nemzet Sportolója díjat.

1945-ben házasodott össze Császár Mónikával, olimpiai ezüstérmes tornásszal, s boldogan élnek budakeszi házukban 12 gyermekükkel, amit Balczó András maga épített. 38 évesen lett először apa. Küldetés című filmje óta több mint 2500 alkalommal találkozott emberekkel, tartott előadásokat, élménybeszámolókat – többek között Kondoroson is - pályafutásáról.

Jó lenne, ha Szenvedésbe ágyazott gyönyörűség (Balczó Andrással beszélget Kocsis L. Mihály) című könyvben megfogalmazott gondolatai minél több emberhez eljutna, hiszen nem csak a sporthoz való hozzáállása, de a családról alkotott véleménye, a hit és istenhez való viszonya is példaként állhat előttünk nap, mint nap.

Elismerései

- Az év férfi sportolója (1966, 1969, 1972)
- NOB emlékjelvény (1988)
- A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje (1994)
- Magyar Örökség díj (1996)
- Csík Ferenc-díj (2001)
- MOB-médiadíj (2001)
- A Nemzet Sportolója (2004)
- Kondoros díszpolgára (2008)

- Budapest díszpolgára (2011)
- Magyar Nemzetért Ezüstérem (2013)
- Az öttusa Hírességek Csarnokának tagja (2016)
- A Magyar Sportújságírók Szövetségének és a Magyar Olimpiai Bizottság életműdíjasa (2018)
- Pest megye díszpolgára (2018)
- Dunakeszi díszpolgára (2018)

Sikereinek tömör összefoglalása egy Balczó András idézettel így hangzik:
 „Isten kegyeltje, többszörös olimpiai bajnoköttusázó...”

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Balczó András háromszoros olimpiai bajnok minden idők legjobb öttusázója. . Húsz évesen Aldershotban mutatkozott be a világbajnokságon, majd két esztendővel később, Rómában indult először olimpián. Kivételes tehetsége, fantasztikus elhivatottsággal és akaraterővel párosulva segítette győzelemről-győzelemre. Csapatban kétszer, Rómában és Mexikóban lett olimpiai bajnok, Münchenben az egyéni győzelemmel koronázta meg pályafutását. Tokióban – eltöltése miatt - mint ismeretes nem állhatott rajthoz. A világbajnokságok során tizenkilenc érmet (tiz aranyat) nyert. Az 1969-ben aratott világbajnoksága különösen emlékezetes marad, amikor az befejező napon ezrek futottak mellette és ünnepelték a Hármashatárhegyen. Visszavonulását követően sajnos nem részesült sikeres pályafutásával kiérdemelt személyét megillető támogatásban. Hosszú éveken át „belovagló” volt a Tattersaalban. Joggal érezheti magát sértett embernek. Kósa Ferenc „Küldetés” címmel készített óriási sikert aratott filmet egyedülálló pályafutásáról. Itthon és külföldön egyaránt gyakran tart előadásokat, melynek során mély vallásosságáról győződhetnek meg hallgatói. A Nemzet Sportolója lett, de a díjat nem vette át személyesen. Feleségével, Császár Mónikával, a müncheni tornász olimpikonnal és tizenkét gyerekükkel boldogan élnek budakeszi házukban, amit a bajnok maga épített.

„... ha valaki azt képzei, hogy Isten nélkül meg tudja oldani az életét, hogy a céljai elérése majd boldogítja, nagyot téved. A boldogság nem függ a sikerességtől. A nem nyelés félelme állandóan gátolja az örömrzést. De amikor már nem akar mindenáron nyerni, abban a pillanatban szabaddá válik...”

Balczó András szavai ezek, s ha valaki, ő aztán pontosan ismeri a győzelem minden egyes apró összetevőjét, hiszen háromszoros olimpiai bajnok, tízszeres világbajnok, s a Nemzet Sportolója.

Már életében legendává vált – többek között azért, mert nem a győzelem megszerzésében fogalmazta meg küldetését, hanem a maximumra törekvésben. Elfogadta a vereséget, nem kárhoztatta a sorsot.

Eredményeinek hátterében pedig nem más állt, mint a hit.

A hite röpítette a győzelmek felé, amelyek közül az egyik legemlékezetesebbet éppen itthon aratta.

1969-ben Budapesten rendezték meg az öttusa-világbajnokságot. Egy évvel voltunk a mexikói olimpia után, (amelyen Balczó csapatban arany-, egyéniben ezüstérmeket szerzett), s a magyar szurkolók ki voltak éhezve a sikerre.

Már a lovaglásra húszezren voltak kíváncsiak, s a futásra még többen gyűltek össze. Balczónak 26 másodperccel kellett megelőznie a szovjet Borisz Onyiscsenkót – elképesztő eufória kísérte a futását, nem is lehetett kérdéses a sikere.

Balczó legfőbb tanácsait gyakran egy Ady idézettel foglalja össze:

“És hogyha néha-néha győzők,
Ő járt, az Isten, járt előttem,
Kivonta kardját, megelőzött.”

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Könyvek:

- Dávid Sándor: Balczó (Sport Lap- és Könyvkiadó, 1976, Budapest, ISBN 963-253-520-0)
- Szenvedésbe ágyazott gyönyörűség (Balczó Andrással beszélget Kocsis L. Mihály) (szerk.: Kemény András, Kairosz Kiadó, 2005, Budapest, ISBN 963-7510-24-9)
- Sirokmány Lajos : Öttusa (Egyetemi Nyomda, 1979, Budapest, ISBN 963 7542 264)
- Friderikusz Sándor: Hal(1)hatatlan interjúim (Sylvester J. Nyomda, 1986, Szombathely, ISBN 963 500 425 7)
- Kutas Iván, Lakatos György, Peterdi Pál: Ez történt Mexikóban (Medicina Könyvkiadó, 1968, Budapest, SP 55042)
- Csepel SC versenyeredményei 1967. év
- Lukács László, Szepesi György: A magyar olimpiai aranyérmek története (Franklin Nyomda, 1980, Budapest, ISBN 963 253 553 7)
- Kutas Iván, Lakatos György: Olimpia előtt az olimpiáról (Zrínyi Nyomda, 1972, Budapest, SP55075-f-7273)
- Móna István: Élettusa három tételben (Duna International Könyvkiadó Kft., 2010, Budapest, ISBN 978 963 9919 47 1)

https://hu.wikipedia.org/wiki/Balcz%C3%B3_Andr%C3%A1s

<https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-Z1FNcytvL1VwR004SkJpU3Q3OVVsdz09>

Filmek:

- Kósa Ferenc: Küldetés (film, 1976)
- <https://24.hu/sport/2018/08/16/balczo-andras-80-eves-szuletesnap-portre-ottusa/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=iZ5Rdp2qSoU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=LVjqo0RO1C4>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

- 1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja**
- 2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek**
- 3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat**

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

A saját fényképek és a könyvek a Legendák Földje Közhasznú Alapítvány kezelésében lévő Kondorosi Táj- és Alkotóház, Kondoros Híres szülöttei kiállítási anyagában, eredetiben is fellelhetők!

Balczó András

Háromszoros olimpiai bajnok és tízszeres világbajnok legendás öttusázó, az öttusa máig legeredményesebb sportolója

1972-es müncheni olimpia egyéni bajnoki aranyérem

Eredmény tábla

 Magyarország színeiben

Öttusa

Olimpiai játékok

arany [1960, Róma](#) csapat

arany [1968, Mexikóváros](#) csapat

ezüst [1968, Mexikóváros](#) egyéni

arany [1972, München](#) egyéni

ezüst [1972, München](#) csapat

Világ bajnokság

ezüst [1958, Aldersholt](#) csapat

ezüst [1959, Hershey](#) egyéni

ezüst [1961, Moszkva](#) csapat

bronz [1961, Moszkva](#) egyéni

ezüst [1962, Mexikóváros](#) csapat

arany [1963, Evilard](#) egyéni

arany [1963, Evilard](#) csapat

arany [1965, Lipcse](#) egyéni

arany [1965, Lipcse](#) csapat

arany [1966, Melbourne](#) egyéni

arany [1966, Melbourne](#) csapat

arany [1967, Jönköping](#) egyéni

arany [1967, Jönköping](#) csapat

arany [1969, Budapest](#) egyéni

ezüst [1969, Budapest](#) csapat

arany [1970, Warendorf](#) csapat

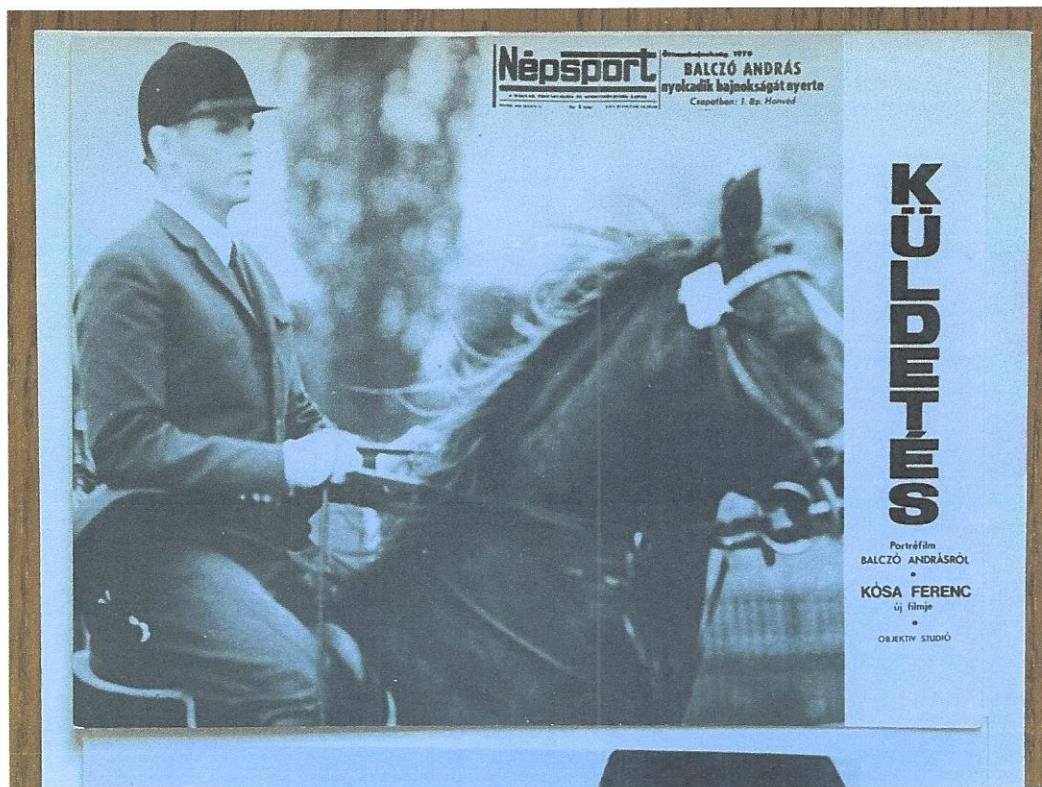
ezüst [1970, Warendorf](#) egyéni

ezüst [1971, San Antonio](#) csapat

bronz [1971, San Antonio](#) egyéni

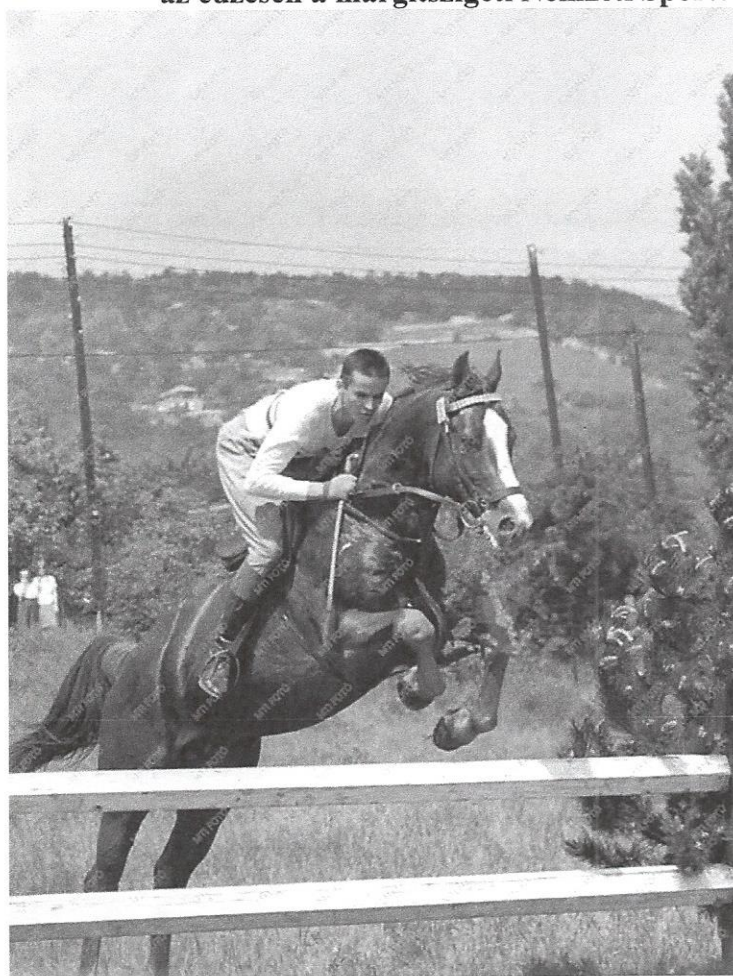
Magyar bajnokság

bronz	<u>1958</u>	egyéni
bronz	<u>1958</u>	csapat
ezüst	<u>1959</u>	egyéni
arany	<u>1959</u>	csapat
ezüst	<u>1960</u>	egyéni
ezüst	<u>1960</u>	csapat
arany	<u>1961</u>	egyéni
arany	<u>1961</u>	csapat
arany	<u>1962</u>	egyéni
ezüst	<u>1962</u>	csapat
arany	<u>1963</u>	egyéni
arany	<u>1965</u>	egyéni
bronz	<u>1965</u>	csapat
arany	<u>1966</u>	egyéni
ezüst	<u>1966</u>	csapat
arany	<u>1967</u>	egyéni
arany	<u>1967</u>	csapat
arany	<u>1968</u>	egyéni
ezüst	<u>1968</u>	csapat
bronz	<u>1969</u>	egyéni
ezüst	<u>1969</u>	csapat
arany	<u>1970</u>	egyéni
ezüst	<u>1971</u>	egyéni
arany	<u>1971</u>	csapat
ezüst	<u>1972</u>	egyéni
ezüst	<u>1972</u>	csapat
<u>Vívás</u>		
Magyar bajnokság		
arany	1963	párbajtőr egyéni

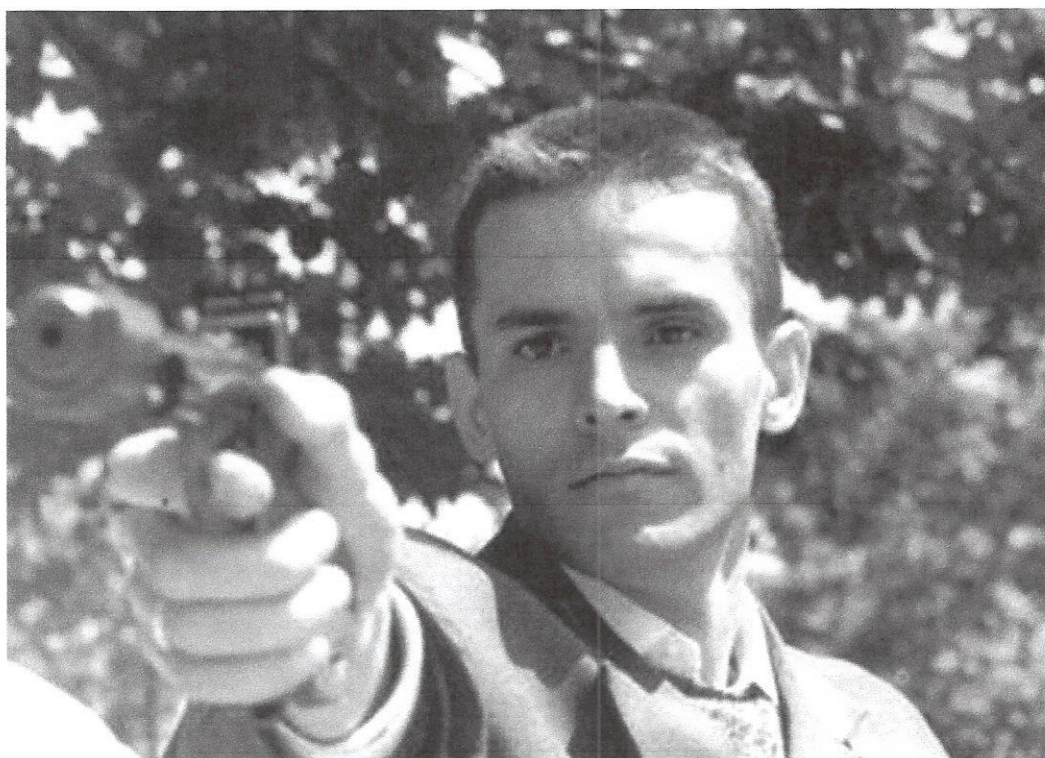

Budapest, 1963. október 18. Balczó András olimpiai bajnok, világbajnok öttusázó úszik az edzésen a margitszigeti Nemzeti Sportuszodában.

Budapest, 1964. május 24. Balczó András öttusázó, háromszoros világbajnok a nemzetközi öttusaverseny lovaglós számában, az óbudai Kiscelli-kastély parkjában.

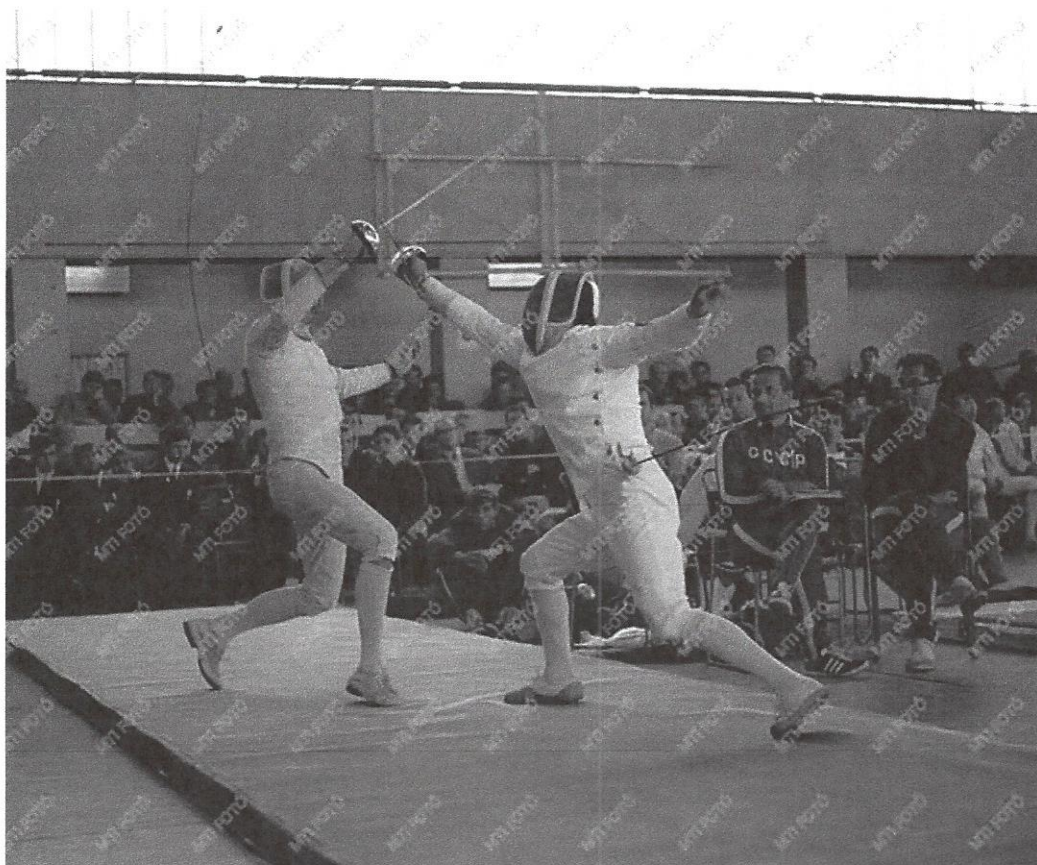
Balczó András háromszoros olimpiai bajnok és tízszeres világbajnok legendás öttusázó, az öttusa máig legeredményesebb sportolója

Warendorf, 1970. augusztus 7. A győztes magyar csapat (Bakó Pál, Balczó András, Kelemen Péter) a XVII. Öttusa Világbajnokságon Warendorfban.

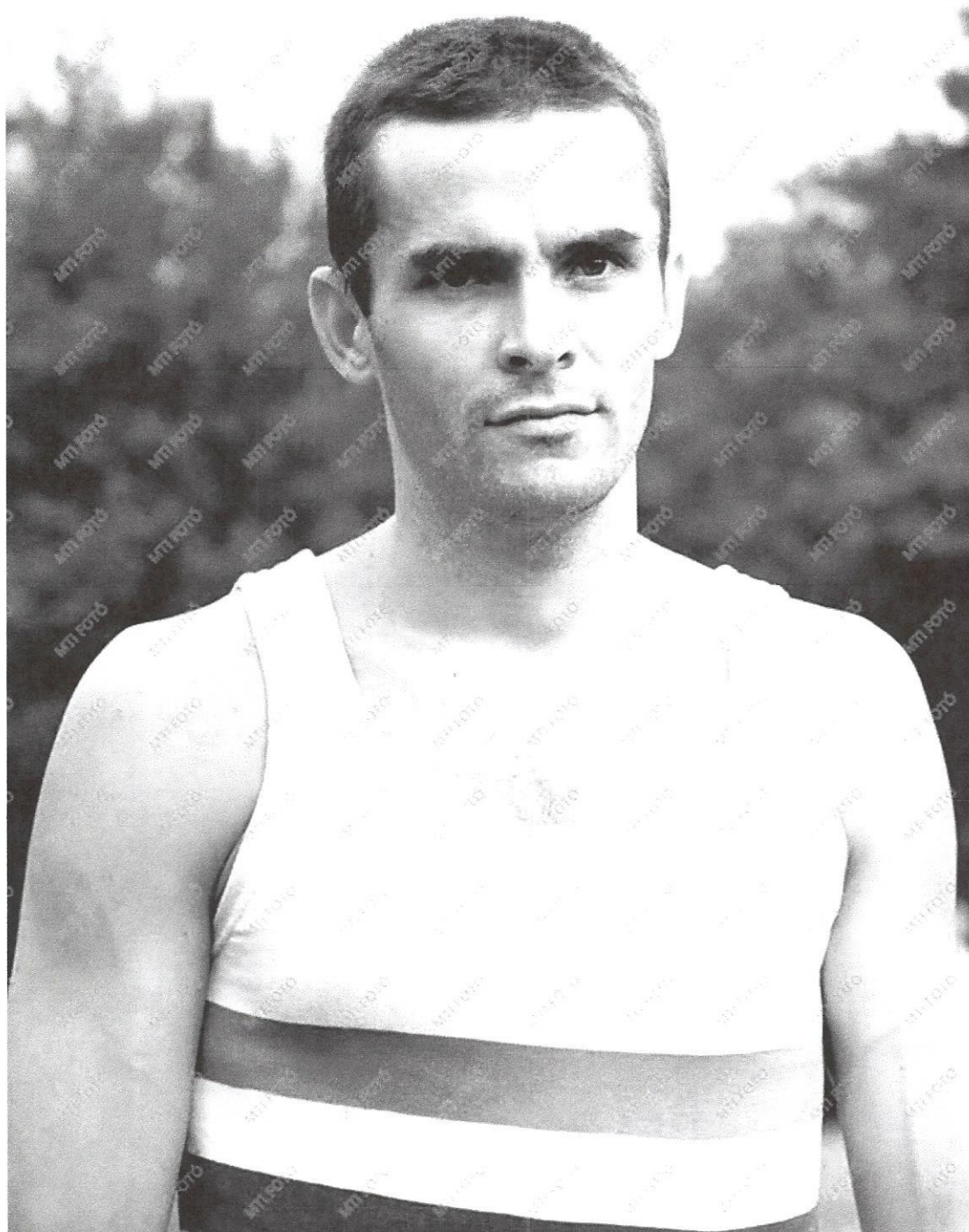
München, 1972. augusztus 31. Balczó András befut a célba az olimpiai stadionban és ezzel aranyérmet szerez egyéniben.

Budapest, 1969. szeptember 22. A Budapesti Öttusa Világbajnokság vívó számát a Játéksarnokban rendezték meg.

Warendorf, 1970. augusztus 7. A 200 m-es úszótáv startja a XVII. Öttusa Világbajnokságon, Warendorfban. (második Balczó András lett)

Budapest, 2004. április 28. Balczó András egykori öttusázó egyike annak a tizenkét, 60. évét betöltött sportembernek, aki aktívan maradt a sport világában és elnyerte a Nemzet Sportolója címet. A felvétel 1968. augusztus 30-án készült.

Nyomtatott sajtó

dik fordulón pontozásos versenyt szenvedett az ugandai Ruabwogotól és kiesett.

HARMATSÚLY

Olimpiai bajnok: Valerij Szokolov (Szovjetunió),
2. E. Mukwanga (Uganda),
3. E. Morioka és Kyou Chang (Dél-Korea).

Szabó Gyula az első fordulón pontozással győzött a chilei Velazquez ellen. A második fordulón vereséget szenvedett a ghanai Shittutól.

PEHELYSÚLY

Olimpiai bajnok: Antonio Roldan (Mexikó),
2. A. Robinson (Egyesült Államok),
3. P. Waruingi (Kenya) és I. Mihajlov (Bulgária).

Robinsont szándékos fejelésért leléptették Roldan ellen, ezért diszkvalifikálták s az ezüstérmet sem adták ki neki.

KÖNNYŰSÚLY

Olimpiai bajnok: Ronnie Harris (Egyesült Államok),
2. J. Grudzien (Lengyelország),
3. C. Cutov (Románia) és Z. Vujin (Jugoszlávia).

Gula László az első forduló első menetében leléptették, mert a szovjet Belouszov döntő fölényt harcolt ki.

KISVÁLTOSSÚLY

Olimpiai bajnok: Jerzy Kulej (Lengyelország),
2. B. E. Regueiferos (Kuba),
3. A. Nilsson (Finnország) és J. Wallington (Egyesült Államok).

Kajdi János az első fordulón pontozásos versenyt szenvedett a lengyel Kulejtől.

VÁLTOSSÚLY

Olimpiai bajnok: Manfred Wolke (NDK),
2. J. Bessala (Kamerun),
3. V. Muszalinov (Szovjetunió) és G. Guillotti (Argentína).

Géti István az első forduló második menetében döntő fölényt harcolt ki és győzött a francia Mariolle ellen. A második fordulón pontozásos versenyt szenvedett a román Zilbermanntól és kiesett.

NAGYVÁLTOSSÚLY

Olimpiai bajnok: Borisz Lagutin (Szovjetunió),
2. R. G. Garbey (Kuba),
3. G. Meier (NSZK) és J. Baldwin (Egyesült Államok).

KÖZÉPSÚLY

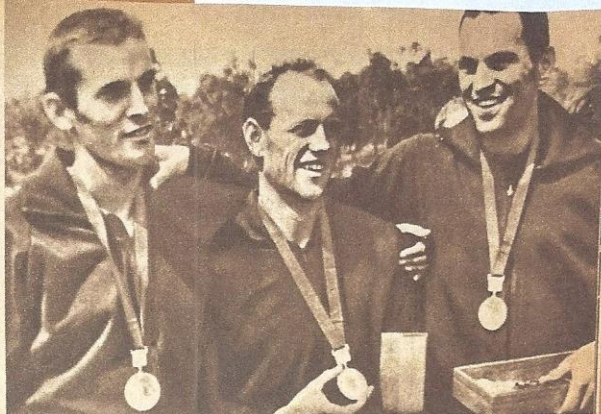
Olimpiai bajnok: Christopher Finnegan (Nagy-Britannia),
2. A. Kiszaljev (Szovjetunió),
3. A. Jones (Egyesült Államok) és A. Zaragoza (Mexikó).

FELNEHEZSÚLY

Olimpiai bajnok: Dan Poznyak (Szovjetunió),
2. I. Monea (Románia),
3. G. Sztankov (Bulgária) és S. Dragan (Lengyelország).

NEHEZSÚLY

Olimpiai bajnok: George Foreman (Egyesült Államok),
2. I. Csepulisz (Szovjetunió),
3. G. Bambini (Olaszország), és J. Rocha (Mexikó).

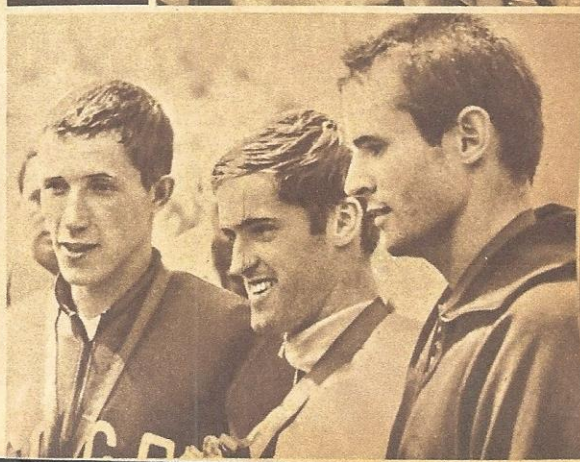

Akik az aranyérmet kiharcolták. Balról: Balczó András, Török Ferenc dr., Móna István dr.

Balczót is nagyon igénybe vette a lefektetés. Egy István a magyar női tornászcsapat edzője (balról) és az ügyeletes orvosok veszik kezébe a magyar fiút.

Az egyéni verseny eredményhirdetése. Középen a svéd Fern, jobbról Balczó, balról a szovjet Lednyev.

Képes Sport címlap

Mexikóváros. Tíz arany, tíz ezüst- és tizenkét bronzérmét szereztek sportolóink a XIX. Nyári Olimpián.

IX. évfolyam 44. szám (25578)

MTI Foto- Kovás Gy. -Pálfai
-Petrovits felv.

Kondoros Evangélikus parókia homlokzata
Balczó András szülőháza

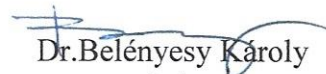
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

TÁMOGATÓI LEVÉL

Alulírott Dr. Belényesy Károly támogatom, az Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány azon javaslatát, hogy „Balczó András életműve, sportolói munkássága” felvételt nyerjen a települési értéktárba.

Támogatásomat azzal indokolom, hogy Balczó András olimpiai bajnoköttusázó sportolói pályafutása a sporthoz való hozzáállása, élete és kitartása egyaránt példaértékű a Kondoros város számára, amelynek elismerése és „mélyebb” megismerése a közösség régi adóssága. A város méltán lehet büszke arra az örökségre, amelyet a sokak emlékezetében még élénken élő sportsikereken túl az élethez, való példaértékű hozzáállás jellemez. A kezdeményezés azonban nem csak Balczó András által sugárzott akaraterő és az Istenbe vetette hit dicsérete. Hisz az értéktárba való felvétel csupán díszes foglalata annak az erkölcsi iránytűnek, amelyet ez a páratlan életműben ölt testet, s amely példaként szolgálhat mind az idősebb, mind pedig a felnövekvő Kondorosi generációk számára.

Kondoros, 2022.11.15.

Dr. Belényesy Károly
régész

- 3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat**

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Paluska Zoltán (Szül: Szarvas, 1967.04.26.; Anyja neve: Roszik Zsuzsanna), 5553 Kondoros, Zrínyi u. 23. szám alatti lakos hozzájárulok, hogy az általam készített fényképeket és a Legendák Földje Közhasznú Alapítvány kezelésében lévő anyagot, a Kondorosi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, nyilvánosságra hozza.

Kondoros, 2022.11.15.

Paluska Zoltán
Legendák Földje Közhasznú Alapítvány
elnök